

²In: Erdélyi Zsuzsanna:
*Hegyet hágék, lőtőt
 lépék. Archaikus népi
 imádságok.* Magvető,
 Budapest, 1976, 696–697.

*Szeretettel jöttél erre(j)a világra,
 Szeretettel jöttél erre(j)a világra.²*

(Simon Ferenc Józsefné Fazekas Ilona sz.: 1894. Lészped – Mekényes, 1971.)

IANCU LAURA

Lábnyomok, lábjegyzetek

A karácsonyi népelemekhez

A szerző költő és író, néprajzkutató. Legutóbbi írását 2016. 9. számunkban közöltük.

Jusztina nem tudta, merre hajtsa magát. Szenteste minden kapu nyitva van. Belesett ide is, oda is, s ha látta, hogy az ablakok alatt tolakodnak az éneklésbe szédelő társai, nyomban megfordult, s a szél már söpörte egy másik portára. A grádicsra kapaszkodott, hogy nagyobb szőljon kiáltása: *Szabad-e énekelni?* Feleletre nem érdemes várakozni, ha a kémény pipázik, a ház lakója is bent sötétül valahol, ugyanis tüzet nem hagynak magára. *Paradicsom kőkertibe, Aranykendő leterítve, Azon vala rengő bőső, Benne fekszik az Úr Jézus...* Jusztina látta, hogy odabent nem hajlanak a fülek a hideg énekre, a Paradicsom történetét félbehagyta, és egy csalódott *Dicsértessék-et!* nyögött ki magából, mert az illem megkívánta, hogy áldás kívántassék a házra akkor is, ha a Messiásnak nem nyílik meg az ajtó. Jézus idén is fájni fog, s Jusztina tarisznyájában idén is több lesz a hópehely, mint az alumínium bani...

Florin *hegyet hágott, lőtőt lépett* mégis örökké lemaradt. Nem volt lábbelije, Szeverin csizmáját cipelte, legtöbbet kézbe, lába minduntalan kicsúszott belőle. Éneket nem tudott, az Üdvözlégy Máriából idézgetett, foghíjas dallamocskát fújt hozzá, hogy énekek tetsződjék. Az ő napja hamar beszürkült, sietnie kellett haza, Szeverin bátyja várta a csizmát. Nem bánta, hogy fillérek koldulása helyett a kályha melegében várja, hogy valaki hozzájuk is elvigye Jézuskát. Mert ez történik ma is szenteste: az emberek hozzák-viszik egymás között a faluban a hírt, hogy Jézus, akire a világ várt: megszületett. Éneken, köszöntésben, szentképen, alamizsna formájában... Sietősen, futva, elhullajtva egy-egy morzsát belőle.

Ilyen ez a világ, s benne a karácsony. Szokásvilág inkább, mint valás, és nem egészen hit, inkább istenfélelem. Úgy van itt Jézus, mint harmadik napon a kereszten: a helye van meg. Hiányzik.

Igaz, egyik esztendőben az éjféli misét követő körmeneten igazságot tett az Isten a két hegy lába között, azaz Magyarfaluban botorkáló népével. Hogy a csendőrség vagy a bosszús decemberi hóvihár állta útját a papnak, azt immár kideríteni nem lehet, de tény, hogy azon az éjszakán a filiára nem érkezett meg. A baj nem tetszett keserűnek, a nép szokva volt a litániázáshoz, ha minden szentet megidézett, a

rózsafüzérrel töltötte ki a maradék miseidőt. Igen ám, de a gyertyás körmenet elejét világítani kell, s az *allelujás gyertyát* csak felszentelt kéz foghatja meg. Jézus Isten világba küldött világossága, ezt jelképezi a gyertyaláng, aki és ami megvilágítja az utat a sötétségben. Pap nélkül sem Jézus, sem világosság, sem út... És lám, Isten nem marad senkinek sem adósa. Amikor osztódni kezdett a nép, mint bomlásnak indult test, miseruhába öltözött férfi bukott fel a sokaságból, *Örülj és örvendezz én lelkem, Megváltód született* — kiáltotta a magasba emelt *allelujás gyertyával*. A nép belekapaszkodott az örömhírbe és szédelgett tovább a templom körül. Csak másnap ébredt fel a gyanú, hogy a körmenetet vezető pap a *hirtelenségből* jött, majd nyoma veszett. Arcát senki nem látta, hangjáról senki fel nem ismerte. A plébános sokáig várta a „tettet” a bűnvallató székbe, de hiába fenyegetőzött kiátkozással, egy emberfia sem vállalta magára a szégyent. Mert szégyennek nevezte a történeteket. Aki akkor úgy érezte, hogy Isten csodát művelt hetvenkettőben, az ma is titkolja, hogy azon az éjszakán s még inkább karácsony napján felesküdt volna arra, hogy nem talál magyarázatot a körmeneten történetekre. De az idő nem volt alkalmas a csodára. Ha a kommunisták fülébe jut, időtlen időre bezáratják a templomot. Isten bocsássa meg neki, a pap is tudtára adta a népnek: aki szájára veszi a történeteket, annak még a harangot sem engedi megkongatni, amikor a sárga földbe költöztetik.

A csoda utat tör magának. Ha csoda lett volna, utat tört volna magának. Hát útjába állhatott volna ilyen vagy olyan diktatúra? — tanakodnak ma is a hitükben vergődő bátor kevesek... Mende-monda, folklór, tabu, olykor viccek sorába iktatott, öniróniára használt történet maradt az eset. De a kérdés ma is elhangzik: Isten mégsem mindenkié? Az érdemtelenek között vannak érdemtelenebbek? Lehetetlen, hogy Isten azt tegye, amit akar?

Tizenkét esztendőt töltöttem el a falumban, s majd húsz esztendőt falum és az egyházmegye vallásosságának kutatásával. Óriási dilemma, miért nincs, vagy ha van, hol és hogyan lelhető meg Jézus lábnyoma ezen a tájon, ebben a vallásosságban, ebben a hitben... Lábnyoma, írom, mert folklórja éppenséggel lenne, van, de Isten szeretetének örömhíre nem járta át, nem szabadította fel a lelkeket. Itt az ördög retteg az embertől, az ember pedig az Istentől, és Jusztina, Florin éneke ma is befejezetlen marad minden szenteste.

Akármilyen egyházi ünnepet ültünk, *előénekes* nagyanyám mindig *allelujás* énekkel vidította lelkét. Utóbb már magam is kiigazodtam dalain, s amikor szóvá tettem, hogy karácsonykor is húsvéti éneket énekel, azt mondta: Ha nem támadt volna fel, születését sem ünnepelnénk. Előbb meg kellett születnie, hogy majdan feltámadhasson! — vitatkoztam vele. Hidd el, fiam, mondta, élni lehet Krisztus nélkül, de meghalni nem! Halálunk a fontos, nem az életünk. Szemernyi kétségem sincs a felől, hogy Krisztus, a bíró, az ítélő itt járt közöttük, közöttünk.

